

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 67. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man.. joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditura
toiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inscratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 26 Aug. (7 Sept.) 1865.

Excellentia Sea Preasantulu Archiepiscopu si Metropo-
litu Andreiu Baronu de Siagun'a, au sositu eri in
mijloculu nostru, din caletoria Sea dela Vienn'a in cea mai
deplina sanetate. —

Adunarea generala a Asociatiunei.

In nrulu trecutulu alu acestei foi amu publicatu, dupa o st.
corespundintia, pe scurtu, cele ce s'a petrecutu la siedintia
prima a Adunarei generali. Avendu acum o corespond. cu date
mai detaiate dela inceputu nu intardiemu a o comunica pu-
bliculu nostru, in credintia, ca din acest'a si va face o icona
si mai viia din cele ce s'au petrecutu cu acesta ocaziune fes-
tiva la Abrudu. Eata corespondintia :

Abrudu in 17 Augustu 1865.

Adunarea dela Abrudu cu ajutorulu lui Domnedieu se
fina. — Credu ca curiositatea on. publicu — care n'au luat parte
la acesta adunare — va fi incordata, spre a sci, ca ce s'au pe-
trecutu pe la Abrudu in aceste zile de mare insemnate, in
acestu locu romanticu, care totdeun'a au lasatu in ini-
mele celoru ce l'au calcatu — o suvenire nestersa. Centrulu
muntiloru — Abrudulu — au fostu martorulu unei festivitati rare.
— Deci ne grabimu — incatu iarta debilitatea nostra a mul-
tiam curiositatea on. publicu.

In septemân'a ajunulu adunarei generale candu adeca po-
terile Abrudeniloru erau incordate spre priimirea Ad. gen. a As-
sociatiunei române - bucuria Abrudeniloru se prefacuse in su-
perare, audindu de o parte acea scire nefavorabila ca Escel.
Sea Preasantulu nostru Metropolitu si Presiedinte alu As-
sociatiunei Andreiu Baronu de Siagun'a, pentru mai
multe ocupacinni oficiose nu va poté luá parte la adunarea nó-
stra generala, ba dora din caus'a nesanetatii nici chiaru Ilustr.
Sea d. V. presiedinte Tim. Cipariu, — eara de alta parte ve-
diendu ne cu totulu nefavorati de unu tempu frumosu, care se
cerea la intreprinderea unei caletorii mai indelungate. — Abia
diu'a de Vineri ne mai inbucura incatu-va, promitiendu-ne unu
tempu frumosu pe adunare. Sambata era tempu frumosu si
ospetii veniau meru de doue parti, de catra Ungaria si Zlat-
n'a; ba Sambata sera sperantia nostra de a ave ospeti nu-
merosi — era intemeiata.

Domineca in 15/27 Augustu in diori de diua pe la 4 ore
s'au vestitu festivitaea dilei prin 21 de salve. — Pe la 9 ore
s'au inceputu celebrarea cultulu divin cu invocarea Spiritu-
lui santu in ambe Bisericele, la care au luat parte tote neta-
bilitatila dimpreuna cu unu poporu numerosu, si anumitu: mai
de tempuriu la cea gr. cat., eara mai tardlu la cea gr. orient.
unde tota liturgi'a s'au celebratu intre salve de treascuri cu cea
mai mare solemnitate

Inca in Biserica ne veni scirea ca Il. D. V. presiedinte
Tim. Cipariu au sositu dela Blasiu. — Pela 2 ore dupa amedia-
di, se tinu prandiulu, la care au luat parte 107 persoane,
dimpreuna cu cei mai insemnati magiari din Abrudu si Rosia
care insa au fostu mai multu prandiu privatu.

La acestu prandiu s'au radica mai multe toaste atatu
romanesce catu si ungueresce, dintre care celu alu Dlu Baritiu
in privintia limbiloru din Elvetia si Belgia, — fratietatea, e-
galitatea si dreptatea au trasu complacerea totoruru ospetiloru.
Dupa prandiu s'au tinutu conferintia preliminaru din partea
comitetulu.

In 16/28 Augustu dimineti'a priimiramu telegramulu Dsiór-
rei Elis'a Circ'a, prin care cere dela comitetulu de priimire
arangiarea unei sale pentru darea unui concertu. — Dr'a El.
Circ'a au sositu insa Domineca sera inaintea telegramulu in
Abrudu.

La 9 ore s'au adunatu prin sunetulu clopotulu — toti
membrii, precum si unu publicu ascultatoriu numerosu in Bi-
seric'a gr. or. din Abrudu, unde erau tote pregatite pentru
tinerea conferintiloru. S'au alesu un'a comisiune sub con-
ducerea Ven. Domnu Canonicu G. Mihali, spre a invita pre Il.

D. V. presiedinte la conferintia — Il. D. V. presied. au priimutu
invitatiunea si intrandu in adunare s'au priimutu cu: „Sa
traiesca!“

D. Presiedinte deschide adunarea cu un'a cuventare, in
care si descopere parerea de reu pentru ca n'a potutu fi Esc.
Sea D. Presiedinte in mijloculu acestei stralucite adunari, spre
a o conduce cu tota energi'a indatinata cu tota insulfetirea ce
scie insuffla in inimele totoruru, se bucura totusi ca Ddiu au
adunatu pe membrii Asociatiunei la unu locu, ca sa se con-
sulteze si mai incolo de afacerile Asociatiunei — sperenza ca
adunarea de acum va sa faca epoca noua in analele Associa-
tiunei nostre, si ca sa dea ceriulu, ca acestu locu classicu alu
vechiloru nostri parinti sa insufe in inimele nostre ale toturo-
ra spiritulu acelu poporu mare, carele in tote partile lumii
unde au petrunsu cu bratiulu lor celu vertosu au introdusu
si cultur'a dimpreuna cu literatur'a romana. In fine saluta adu-
narea generala, catu si pre demnia cetatienii ai Abrudulu, cari
au cuprinsu pe ospeti cu atat'a cordialitate si ospitalitate rara,
si declara totdeodata siedintia adunarei de deschisa. — Acesta
cuventare s'au priimutu din partea adunarei cu iutritu: „Sa
traiesca!“

D. Adm. prot. Ioanne Galu predã V. presied. o hartia a
Esc. Sele D. Presiedinte, prin care si esprima parerea de reu
ca nici Esc. Sea, precum nici Ilustr. D. V. presiedinte nu voru
poté luá parte la adunare — insa adunarea se pornesca ina-
inte. — Dr. Hodosiu raspunde la cuventarea Ilustr. Domnu
Vice presiedinte in numele Abrudeniloru, vorbindu mai
intaiu despre scopulu Asociatiuniloru felurite, si ca astadi tote
suntu ertate, apoi multumesce in numele Abrudeniloru Il.
D. V. presied. precum si adunarei intregi pentru onorea ce li
s'a facutu Abrudeniloru. — Dupa o mica discussiune se alegu
notari ad hoc, Iustinu Popfiu si Mateiu Nicola. — D. Secre-
tariu Rusu citeste raportulu comitetulu din 1/8 1864 pana in
presentu. Dupa aceea se face adunarei cunoscutu ca d. Da-
niilu Popoviciu a depusu tax'a de membru fundatoru, care se
priimi cu: „Sa traiesca!“ — D. Dr. Brendusianu aduce multia-
mita in numele adunarei comitetulu pentru activitatea desvol-
tata indecursulu acestui anu, care se priimesc cu: „Sa tra-
iesca!“ — Se citeste hartia D. bibliotecariu Visariou Romanu,
prin care resigneza de postulu seu, si roga adunarea a alege
altulu in locul seu. Se citeste a 2-a hartia a D. V. Romanu,
prin care se arata starea bibliotecei, si propune a se compune
unu regulamentu pentru folosirea bibliotecei. D. Cassieru c. r.
capitanu in pensiune Const. Stezaru asterne ratiotiniulu cu unele
observari, ca sumele preliminate din anulu trecutulu nu s'au
radicatu. Se alegu 3 comisiuni, cea dintaiu de 5 membri pen-
tru revederea ratiotiniulu, a dou'a de 3, pentru conserierea mem-
briloru noi si a treia din 5 membri pentru pregatirea bugetulu
pe anulu venitoriu. — Siedintia se suspinde pe 5 minute.
Chiamandu-se membrii la ordine D. Presiedinte incunoscintie-
za Adunarea ca i s'au insinuat 5 disertatiuni, a Il. D. V. pre-
siedinte T. Cipariu, D. Advocatu Gozmanu, Dlu Baritiu, D.
Prot. Antonelli si Dr. Hodosiu — cari tote se citescu pe rindu
de pe tribuna. Cu acest'a siedintia de astadi s'au inchisu la
1 1/2 ora dupa amedi. — La 3 ore s'a datu prandiulu in ono-
rea ospetiloru, la care au luat parte 130 persoane, aci s'au
radicatu 5 toaste — 2 toaste au radicatu Il. D. V. presied. Tim.
Cipariu mai intaiu pentru **Maiestatea Sea Imperatulu** —
apoi pentru Escell. Sea D. Presiedinte, Il. D. Cons. Elia Ma-
cellariu au radicatu unu toastu pentru D. V. Presied. T. Ci-
pariu, numindulu principele literaturii; d. Baritiu pen-
tru cetatienii Abrudulu multiamindu-le pentru rar'a ospitalitate;
Dr. Hodosiu in numele Abrudeniloru multumesce ospetiloru.

Sera la 8 ore s'au tinutu concertulu de Dsiór'a Elis'a
Circ'a. — Publiculu atat'a era de numerosu de numai incepa
in sala cea mare a Abrudulu. Piesele esecutate de Dr'a Eli-
s'a Circ'a au miscatu pe cei de fatia incatu de 3 ori au salutatu
cu: Sa traiesca! tumultuose. Dr'a Elis'a Circ'a este petre-

cuta de admiratiunea tuturor pentru o executare asiá de dibace a artei atáta de frumoase.

In 29/17 Augustu 1865 s'au inceputu sedinti'a la 9 ore dimineti'a sub presidiulu ordinariu. La propunerea d. presiedinte sa perlege protocolulu sedintiei precedente prin notariulu adhoc D. Iustinu Papiu, si dupa unele observatiuni ne esentiale facute de cátra Domnii: Dr. Bobu, si Amosu Francu se accepta.

Domnulu membru alu Asociatiunei Dionisiu Tobiasiu assesorele sedriei comitatense din Abrudu propune ca sa se cetésca numele membrilor din Abrudu, pentru ca crede ca din Abrudu suntu inscisi mai multi membrii decâtu s'au auditu din raportulu dlui secretariu Rusu.

Rdis D. presiedinte propune ca sa se cetésca toti membrii Asociatiunei, sa se cetésca numele acelor'a cari suntu in restantie cu respunderea taxei, precumu si acelor'a cari prin subtragere au incetatu de a fi membrii Asociatiunei. —

D. Protopopu Antoneli propune ca sa se cetésca numai membrii Asociatiunei de pe anulu 186⁴/₅, pentru acésta propunere vorbescu D. D. Mezei, Dr Bobu si Papiu si nemai insinuindu-se alti vorbitori presidiulu resuma propunerile facute, dtntre care la votisare propunerea D. Protopopu Antoneli se priimesce.

D. Secretariu Rusu citeste numele mebrilor de pe la anulu 186⁴/₅ si rechiemandu-se din mai multe párti intregirea listei, la propunerea llus. Sele D. Cons. Gub. E. Macelariu cá adeca membrii cari au respunsu taxele si nu suntu inscisi in protocolulu membrilor Asociatiunei, pentru lamurirea lucrului se reclame la comitetu; se trece la ordinea dilei. — Conformu punctulu 1-ii a programei statorite presidiulu pune la ordinea dilei alegerea controlorului Asociatiunei in loculu fostulu controloru D. Alessandru Bacu, si a unui archivariu in loculu fostulu archivariu D. Vis. Romanu a cáruí desemnatiune s'au cititu in sedinti'a precedentá. — Deci la propunerea D. Cons. gub. Elia Macelariu se alegu unanimu D. D. Professori Ioann Popescu de controloru si Nicolae Cristea de archivariu. —

Venindu la ordinea dilei priimirea raporturilor comisiunilor alese in sedinti'a precedentá, mai nainte referéda comisiunea insarcinata cu censurarea socoteleloru, a cárei referinte D. Professoru Micu pasindu pe tribuna raportéda, ca comisiunea au aflatu ratiotniulu din ordinea cea mai buna. Pentru aceea Adunarea generale esprima D. cassieru multiamita. — Dupa acést'a se iau la desbatere reflexiunile comisiunei in privinti'a unoru positiuni de erogate si anume: a) cumca espensele fácute cu tiparirea acteloru Asociatiunei n'aru fi de ajunsu documentate, de óre ce rabatulu de 5% nu este anume amintitu.

Cu privire la acést'a positiune dificultata propune D. cons. gub. E. Macelariu ca luandu-se astadata spre sciintia, pe venitoriu sa se documenteze asemenea espense cu tóta esactitatea.

D. Dr. Bobu sprijinindu propunerea adauge: ca intregindu-se ratiotniulu sa se referésca la vinitórea adunare generale. Presidiulu aducandu propunerile fácute la votisare propunerea D. cons. gub. E. Macelariu se priimesce. b) Cumca tenerului Dragomiru i s'aru fi asignatu cá bani colegiali 60 fl. v. a. fára de a fi fostu preliminarati de adunarea generala din Hatiegu. D. Secretariu Rusu cu privire la acést'a dificultate espune motivulu din care au purcesu comitetulu la asemnarea acestei summe dicendu ca acelu comitetu vadiendu lips'a aretata de tenerulu Dragomiru, care neavendu alte mijlóce de unde se suplinésca banii colegiali: erá in periclu de a-si perde unu anu. Pentru acei'a s'au aplaciatu summ'a numita in sperantia, ca Adunarea venitóre generale va incuviintiá acésta procedere dictata de ne incungiuraver'a necesitate, iarú la casu contrariu va fi gat'a de a o efundá cassei. R. D. canonicu Negrutiu este de opiniune, ca acésta summa espendata fára a fi fostu prevediu.a in bugetulu anului 186⁴/₅ cu atát'a mai putínu s'aru poté incuviintiá, cu cátu ca acestu tenaru au mai avutu de la Asociatiune unu stipendiu de 300 fl. v. a. — Dnu Dr. Brendusianu din motive pre largu deduse propune incuviintiarea summei. Asemenea D. Axentie e de parere ca sa se incuviintieze, ear déca nu s'aru incuviintiá D-sea inca va stá cu ceialalti colegi la efundarea summei cassei Asociatiunei. In contr'a acestei propuneri si pentru parerea R. D. canonicu Negrutiu cá sa nu se incuviintieze suntu: D D. Densiusianu si Dr. Bobu. Dr. Tincu demustra ca nu s'au espendatu mai multu decâtu au fostu preliminaratu pe anulu 186⁴/₅, fára din banii preliminarati de stipendiu la care nu s'au insinuatú nici unu concurinte s'au aplaciatu unu ajutoriu estraordinariu de 60 fl. v. a. cu incuviintiarea cárei'a inse preste summa preliminarata in budgetu nu s'au trecutú: e de parerea Dlu Dr. Brendusianu cá sa se incuviintieze. D. cons. gub. E. Macelariu sustine pe ante vorbitoriu si se alatura lánge propunerea Dlu Dr. Brendusianu, asemenea supr'a locotenentele D. Ignatu si D. vice comitele Francu. Incheindu-se desbaterea se aduce la votisare mai antáiu propu-

punerea Dlu Dr. Brendusianu, care priimindu-se de cátra adunarea generale presidiulu enuntia: Adunarea generale asignatiunea summei de 60 fl. v. a. ca banii colegiali tenerului Dragomiru i incuviintiaze. — c) Cumca obligatiunea in summa de 300fl. donata Asociatiunei prin D. Georgie Visia din Zlati'a, nu s'aru fi potutu realisá, din care cauza respectivulu daruitoriu pána acum'a diplom'a de membru fundatoru nici ca i-se espedá. Cu privire la acestu obiectu D. Secretariu Rusu arata starea lucrului din actele Asociatiunei mai pe largu, si anume ca pentru realisarea acestei obligatiuni comitetulu Asociatiunei aru fi incredintiatu lucrulu Dlu advocatu Gozmanu din Oradea mare; dupa ce insa debitoréle au devenitu insolvente, actele s'au retramisú comitetulu Asociatiunei. D. cons. gub. E. Macelariu propune cá sa se incredintieze caus'a unui comitetu cu insarcinarea de a referá la viitórea Adunare generale.

d) D. Professoru Moldovanu observéza ca preste totu s'au espendatu spese neprelimate 159 fl. 45 xr. v. a., din care suma afara de cei 60 fl. v. a., aplaciatu tenerulu Dragomiru s'aru mai poté subtrage portulu cártiloru capetate in suma de 28 fl. 29 xr. v. a., si asiá aru mai ramané inca 100 fl. 60 xr. v. a., despre care summe erogate fára de autorizare comitetulu sa se rectifice. Asupr'a acestoru positiuni de espense se incinse o desbatee infocata, la care luandu parte DD. Macelariu, Rusu, Densiusianu, Moldovanu, Dr. Bobu, si Georgie Baritiu, dupa o espunere mai pre largu a acestui din urma, care revarsendu lumin'a asupr'a cestiunei aretandu cu esemple de câte ori poté veni comitetulu Asociatiunei in pusetiune de a nu se poté retiené dela spese neprelimate fára daun'a simtivera a Asociatiunei, atinge prin trecatu si intrebarea: déca nu cum-va aru fi cu scopu a se concede comitetulu unu feliu de revirementu pentru asemenea casuri nepreveduite; in urma propune cá sa se prelimineze pentru espense nepreveduite unu cuantu mai mare. Incheindu-se desbaterea presidiulu resumá resultatulu si aduce la votare mai antáiu: déca adunarea generale incuviintiéda si restulu de 100 fl. 60 xr. v. a. cá erogati fára preliminaru. — Dupa acést'a urméza si propunerea D. G. Baritiu. Ambele supunendu-se votárei se priimescu; si presiedintele enuntia: Adunarea generale decide: cá pentru spese nepreveduite sa se prelimineze unu cuantu mai mare, care sa se legitimeze la adunarea generale. — (Va urmá.)

II-lea articulu de lege unгурésca dela 1844 si alu V-lea si XVI-lea dela 184⁷/₈.

Scótemu din „Zukunft“ nr. 34. Augustu 26 urmátórea apretiuire, cum credemu, bine motivata a susunutilorú articuli de lege unгурésca, spre a servi de indreptariu celoru ce li compete, si nu au acésta fóia periodica, ce se redigéza cu atát'a cunoscentia de cauza, carea aru trebui imbratisiata de toti Románii cáti citeescu nemtiesce, si se intereséza de caus'a ce ni e solidara, pentru ca si pana acum ea au bine meritatu de natiunea nóstra.

„Este cunoscutu, ca in tempii ce n'au trecutú demultu, legile Regatulú Ungari'a se desbateau si se emiteau prin dietele sele in limb'a latina. Unu siru de cercustári, ce n'au locu a se mai desfesiurá aci, contribuirea, spre a ajunge la domnia in viati'a publica o limba mórtá. Déca, cum nu se poté negá, usu'lu limbéi latine in legislatiune a fostu o pede-ca pentru desvoltarea limbéloru tieréi, totusi acestu spedientu alu datinei cuprindea in sine acea mare bunatate, ca macaru ca pe deoparte, ce e dreptu, ca erá o strembatate de o potrivá, fatia cu tóte limbile din Ungari'a, de alta parte totusi n'a suferitu pe nice o limba a tieréi, cá, preferindu-se in legislatiune, sa casioneze celoralalte limbe alta nedreptate si mai mare.

Articululu de lege alu II-lea din 1843, carele au inal-tiatu limb'a magiara la singur'a limba oficiósa nu numai in afacerile interne si esterne ale Cancelariei de Curte unguresci, ale Locutientiei si curiei regesci, ci acelasi totudeodata a decretatu: cá articuli de lege pe venitoriu sa se radigeze si santioneze numai in limb'a magiara, si ca acésta ideoma de aci inainte sa fia ea eschisivu limb'a desbateriloru in dieta — acestu articlu dede dreptulu publicu aviticu — alu Ungariei antái'a lovitura de mórté, erá legile din 1848 a dóu'a si cea mai de pre urma.

De órece articululu de lege V. din 184⁷/₈ in § 3-lea prescrie; ca nimenéanu se poté alege deputatu in dieta care nu cunoscelimb'a magiara; eara articululu de lege XVI determuresce; ca limb'a desbateriloru comunei prin tóte comitatele atáta in adunárele generali cátu si prin comitate are sa fia eschisivu numai cea magiara, cu acést'a magiarii adusera l'a implinitu acelu lucru, de care eii s'au fostu ocupatu inca de pela 1790.

Dupre dreptulu publicu aviticu seu stramosiescu alu Ungariei egemoni'a politica erá lánge clasele asiá numite privi-

legiate dar celu puțin diferitele naționalități din Ungari'a erau puse pe linia egală, căci clerulu, nobilimea și municipiele libere se bucurau de aceleași privilegii și scutiri; usulu limbii latine în legislațiune și în toate ramurile administrațiunii mai înalte n'a lasat să se încuibze nice o egemonia de limbă națională. Dar legislațiunea astor 40 de ani, de-si a surpatu regimulu aviticu alu classelor privilegiate, totuși prin aceea cercustare ca a bagatu mai în tota viața publică limb'a magiara în loculu limbii latine ce eră neutrală, precum și deschiderea călei la regimulu ministerialu parlamentariu în loculu sistemii municipale bețrâne, cu acest'a, și mai alesu cu dominatul limbii magiare, a creatu egemonia cea mai rea și mai nesuportabilă, căci e cea mai intolerantă, între toate egemoniile — egemonia a deca cea națională a Rasei magiare. Care Rasea abia prin legislațiunea dela 1790—1848 s'a aventatu la ce mai înainte n'a fostu nici o dată: la naționalitate privilegiată politică dominantă a Regatului Ungariei.

Liberaliloru magiari le place a se laudă cu spiritulu celu liberalu a-lu legei electorali dela 1848, că un'a ce aru jacea pe bas'a cea mai întinsă, și, din peccate se lasara a se amagi, prin censulu celu micu, ce lu determină articl. de lege ung. V. spre essertiarea dreptului de alege, și unele din Organele publicistice slavice (române nu?) a glorifică „cuprinsulu celu democraticu“ alu legiloru din 1848, fără a bagă de seama, că prin dreptulu de alege lasatu nobililoru agricultori (cortès-bäuerliche adel), și încă și mai tare prin magiarizarea administrațiunii comitatelor și a comitetelor centrali, însărcinate cu conducerea alegeriloru, acelu parutu cuprinsu democraticu în fapta e asiă dispusu, că pentru alte naționalități din Ungari'a sa devina ilusoriu, și numai Magiariloru sa le fia folositoriu.

Dintre totii paragrafi ce rei ai articolului V. de lege electorala § 3-lea, amintitu deși, este celu mai periculosu, după a căruia cuprinsu și țienore numai acei'a potu fi alesi deputati la dieta, cari sciul limb'a magiara.

Prin acesta determinare grea de violentia, ve eschide dela dreptulu de a poté fi alesu deputatu la dieta multe mii de cetățeni Slovaci, Ruteni, Serbi, Români și Germani, cari astfelu intru toate au facultatea de a fi alesi s'a prefacutu într'o naluca seca tota bas'a democratica cea laudată a legei electorali. Acestu paragrafu, carele pe totii alegatori nemagiari, la casulu, deca ei n'aru fi invetiatu limb'a magiara, i pedepsese, printr'unu felu de ostracismu nemai auditu în statele civilizate moderne, cu perderea dreptului de eligibilitate, carea pedepsă în alte state se pune de lege numai în urm'a ver unei crime seu sentințe desonoratōrie; acesta determinare, o repetim, carea în concertu încă cu altele mai multe din legislațiunea unguresca mai nouă, în direcțiune diametrică opusa cu constituțiunea stramosiesca, a sustinutu și favorizatu aparenția, că și cum renegarea națiunii proprii între celelalte popora nemagiare din Ungari'a aru fi unu folosu; acesta lege carea, în nescu cu altele și cu placut'a practica, a servitu scopului, spre a realiză în Ungari'a, privilegiulu celu mai blestematu din toate privilegiile, — spre a realiză, dicemu, domnia politica a unci Rase, privindu-se din ver ce punctu de vedere alu dreptului, precum și alu dreptății, alu intereselor naționalii și materiali, e o nepotintă complinită. — Totu asiă de cu nepotintă e și acea determinare în lege, nu mai puțin violentă: că în acesta Ungaria, carea, pelunga abea $4\frac{1}{2}$ milioane de Magiari, numera mai multu de 5 milioane nemagiari, precum: Slavi, Români, Nemli etc., sa fia limb'a cea magiara limb'a eschisiya a afaceriloru dietei. Acestu II articulu dela 1843, carele în seclulu alu nouespedicelea, în seclulu inviaței simțiului naționalu în patri'a parintiloru, pre pamentulu stramosiescu din vécuri, scote afara din dieta pe naționalități; carele prin aceea, ca elu, eschidiendu dulcile și sacrele sunete ale limbii materne din toate diregatoriile mainalte, o face sa amutiésca și în reprezentațiunea țierei, aduce pe Europ'a la indoieța, ca ore în Ungari'a, afara de cea magiara, se voru fi mai aflandu și alte națiuni cu simțiulu cunoscintiei de sine, i cauta, trebuie, că și determinările amintite mai susu ale legei electorali din 1848, a se trage la o radicală modificatiune în dieta.

În camerele belgice Valonulu că și Fiamandesulu vorbesc în limb'a maternă; totu asiă și Germanulu, Francesulu și Italianulu fiacăre în limb'a sea în svatulu confederațiunii Elvetianu. Însasi Prussia, carea de altmîntrelea purcede cu atât'a necrutiere în germanisarea elementului Polonesu, li ierța Poloniloru, că în dieta sa se folosiésca de limb'a cea dulce a mamei loru. Russia, asiă numit'a Russia barbara, lasa prin Provinciile de pelंगा marca baltica că Nemtii sa vorbésca pre limb'a loru în reprezentațiunile Gubernamentali. În senatulu imperialu audiramu cuvântări slavice, în dietele dincolo *)

*) Pentru noi; pentru cei din Vienn'a din coci.

de Leit'a este liberu totu omulu a discută în limb'a maternă a sea; în dieta Ardélului s'au vorbitu nemțiesce, romanesce și unguresce — și apoi numai în Ungari'a sa-i fia iertatu la o ideoma, fără nice unu titlu de dreptate, de necesitate politica seu de cultura, numai în Ungari'a, dicemu, sa-i fia iertatu la o limbă a dá pe usia afara din sal'a dietei pe toate celelalte limbi? Nu se poté! Nici odata!

Noi apelămu — nu la simțiulu de sine alu Slaviloru și Româniloru ungureni, unu ce asemine de natur'a sea e unu cuptoru, n'are trebuința de atietiare — noi apelămu la simțiamentulu de dreptate, ce sperămu sa nu se fi stinsu de totu, alu națiunii magiare, care și până adie încă totu națiunea politica cea dominantă, că până e tempu, sa mai deă din domnia sea de buna voia macaru aceea ce, de sine și în sine, nu se mai poté sustine fără o încordare arteficiosa a totoruru poteriloru.

Magiarii încă de multu, gonescu o politica, ce le interita și încordéza preste tota mesur'a poterile naturali, încātu, deca ei nu voru mai lasă din opintire, nu se poté că în cele din urma sa nu ajunga la o crisa de desnervare și despoterire — cui apoi, după legile naturei, va avé sa urmedie cu o impetuositate atâtu mai necontenita poterea juna a Slaviloru și a Româniloru ungureni, cu câtu aceea a fostu mai otelita prin resistința și lupta.

Ast'a este asiă de adevératu, că cându amu fi inimiți Rasei magiare, cum prelege! nu suntemu — svadulu nostru cătra Magiari aru trebui sa sune: Manati înainte totu asiă — că până acum!

Ma noi, în numele păcii naționalii, alu integrității politice a regatului Ungariei și a libertății, precum și în numele interesului propriu alu Magiariloru, le strigămu admonendu: Discite justitiam u moniti!

Schimbarăa ministriloru și a sistemii în Austri'a.

(Din Hist. polit. Blätter, III Heft, 1 Aug.)

(Continuare și capetu din nr. 64 și 65.)

Se cade a avé talente organizatōrie; se cade a le luă unde le gasesci, și sa multimesci lui Domnedieu, deca mai gasesci atari minuni într'o țiera atâtu de redascalita. Au nu D. de Schmerling insusi a marturisit'o candu i ardea lumina la degetu: ca face trebuința de o refacere radicală a sistemii administrative de până acum, și de Introducerea autonōmiei? Vedi bine ca acest'a este mai usioru de vorbitu decâtu de facutu, mai alesu dupăca încă și dela Decembre 1860 până astadi s'a urmatu chiaru contrariulu la ceace eră mai necesariu a se face. Peatunci D. de Schmerling mai întâiu de toate sa-si fi pusu întrebarea: ca ore de unde vine acesta stare a finantelor imperatției, ce nu se poté imbunătăți, unde acelu necontenitu deficitu colosalu? Vedi bine ca au fostu cause binecuventate de ce nu s'a pusu o atare întrebare; căci atunci aru fi trebuitu a si dá acelu respunsu neplacutu ce l'a datu mai daunadi Conte Leo Thun în cas'a domniloru; ca adeva tota stricatiunea, ce un'a după alt'a sa încarca în spinarea poporului, fără că acest'a sa fia în stare a rebonifică spesele, vine dela sisteme străine. Cu a dicea parte din încordatur'a poteriloru contributōre în 1848 s'aru fi potutu restaveri unu ecilibru completu; dar chiaru de atunci s'a începutu mai tare a se face totu meru la organizări în spiritu strainu — și acum eaca-ti urmările.

Mai este și alta cauza a situațiunii presentii, ce e apă pre mór'a federalistiloru. Noi amu recunoscutu o trasura fundamentală în acea dorința a acestui partitu: ca Austri'a sa se întórca la sine însasi. Între cauzele acestei calamități se numera fără indoieța și fapt'a ca Austri'a de dieci de ani a fostu cu multu pré puțin acasa. Ea că potere mare luase asupra-si aপরarea dreptului europénu. Adevératu frumoasă rol'a acest'a, presupunendu ca spesesele i se resplatescu și ca ostentatiunile aducu ce-va. Nici un'a nici alt'a nu s'a intemplat. Deca nescine aru calculă p. e. ca ce și câtu a costatu finantiile austriace și ce folosu i-au adusu relațiunile salé cu Germani'a dela 1815 încoci, aru es mai multe sute de milioane cheltuite și desdaunare — tufa, cum chiaru dovedescu anii 1854, 1859 și 1863. — Situațiunea mai da dreptate federalistiloru și atunci, candu ei dîcu, ca adevérat'a și singur'a aducatoriya de folosu misiune a Austriei, ce i stă deschisa, nu e în apusu, în genere vorbindu, ci în Resaritu; căci din Apusu n'ai ce sa mai aduci decâtu idei și cărti, pecandu Resaritul, e încă unu terenu neexploatatu cum l'a lasatu Ddieu în vergeori'a s'a, și totuși Resaritul a fostu celu mai negritu din partea politice de până acum. Vedi bine ca acesta politica a fostu traditională, dar tradițiunea da de margini acolo până unde se poté. Imperiulu austriacu, acest'a nu se mai poté negă, se vede acum constrinsu de natur'a lucrurilor: că mai multu decâtu pan'acum sa remana acasa, și

porurea mai întâi de toate să se caute de trebile sale. Austria să se reculege!

Aci jace o victorie și mai departe a direcțiunii federaliste, și acestă apoi va avea de urmărit să se dea partidului germanu liberalu o lovitură și mai mare. Dar toată lovitură ce o suferă acelu partid este de necesitate, împreună cu o resbateră simțibilă și asupra partidului magiaru liberalu. Se poate ca chiar și preacătă să se radice speranța ministrilor celor noi față cu dualismul magiaru. Partidulu magiaru liberalu ce e dreptu până acum încă nu e putreditu; dar totuși nici el nu se poate subtrage dela calamitatea obstesca — Ungari să suferă împreună. Mai încolo acelu partid germanu nu mai poate oferi dreptu desdaunare pentru jertfa unității Imperiului o pozițiune mai înaltă în confederațiunea germană, pentru că Austria peste totu nu se poate lasă mai afundă în aventură germană; ci i cauta, câtu numai e cu potința, a se margini la trebile sale proprii, a rămâne acasă strinsu, a se crutiă pe sine și a-și crutiă banii sei. Eara spre acestă i trebuiesc mai înainte de toate o legătură strinsă cu Ungari!

Avem dreptu deci să credem, că pentru Austria a resaritu o periodă a federalismului moderat. Decentralizațiune în locul centralizațiunii, întărirea dieloru singurari în locul Burocrațismului parlamentariu; Imperatului mai multu regim, Autonomiă în totu locul unde numai se afla capacitate spre aceea. Înainte de 15 ani problemă acestă n'ar fi fost de această marime gigantică că acum; dar după Imperiă în urmă atătoru ocaziuni nefolosite, se află earesi pusa înaintea aceleiasi probleme, ci cu mai mare intensitate, trebuie să credem că chiar problemă acestă este propriă ei, și pentru puterea dela Ostu singura posibilă. Sic aut non! În toată întemplieră toate modelele germane, mi vine a dice basta de germane — căci nimic nu e mai germanu decât principiulu federativ — se arătara în Austria de adevărate nepotințe.

De aceea noi gratulăm Imperiului Cesarului din inimă, că de aici înainte nu va mai avea Miniștri de partidulu germanu mare (grossdeutsche), ci Miniștri austriaci, Miniștri țierilor și ai popoarelor proprii, eara nu ai partiteloru straine. Așa este în totu locul pe sub soare, numai în Austria a fostu altfel; dar acestă eră o lume pe dosu, și că atare, mai alesu într'unu statu atătu de poliglotu, nu potea avea nici unu sferștu bunu.

Negresitu este tristu că starea puțină mangaiosă a Austriei tocmai acum se da pe față cându Europă cea legală, Germaniă cea legală aru fi avutu cea mai mare trebuință de ajutorulu ei. Într'acestu evenimentu se poate vedea chiaru semnul că și Ddiu a parasitu ordinea lucrurilor dela 1815. Puterile revoluționari și serbăza triumfurile de colo până colo, și cându Imperatorulu de lângă Sena i aru venit eara în capu să ese le tapetu cu proiectulu seu de congressu: ce i s'aru potea răspunde cu temei? Toate faptele revoluțiunii celei mai noue stau neatacate de facto, de ce să nu potă fi recunoscute și în forma? Puterea cea din urmă ce se mai ocupă cu apararea dreptului europenu a cădiutu în neactivitate; *) ca trebuie să-și vadă de ale sale, și fii securi că de aci încolo și ea că toate celelalte staturi va fi înaintata numai de principiulu, comunu astadi — de Eulumeccantulu.

Din calatori'a P. S. S. Episcopului Aradului către Sabiiu.

Din cerculu Muresiului 10/8 1865.

(Continuare din nr. premergatoriu.)

La toate acestea urmara aclamațiunile poporului, care se pareau, că numai au capetu.

În urmă acestui cuventu de bine venire I. S. răspunde punendu începutu cuventului seu: Bucurați-ve și ve veseliți dinpreună cu mine fiiloru și fraților! după care urmă unu cuventu patrundietoriu, plinu de amoră parintească, care storse lacrimi de bucuria din ochii tuturor, descriindu cu vii coloră stadiulu ostilității, și sacrificiulu tuturor barbatiloru eluptatori; înse isvoru de unde curge bucuriă noastră, este numai nululu, și acelu este M. S. pre lum. Imperatu și Rege alu nostru Franciscu Iosifu I. (unde intrerumse unu vive întreitu) înbarbatindu, cu o elocință frumoasă pre totu în vechiă credință eredită nouă dela strabunii și parintii nostri către S. M. și sacrata casă Absburgico-Lotaringică.

După acestă descriindu prea nimeritu istoriă Bisericii-

*) Convențiunea de Gastein, preparată între Monarhi și încheiată de Miniștri, este unu argumentu mai multu, că toate proiectele de Germanismu mare frankfurtane s'au dusu. „Zukunft“ ulu dice: că Lauenburg-ulu e prussianu și după fapta și forma, Schleswig-ulu de faptă, eara în Holstein toată puterea militaria și comercială se afla în mână Prusiei, și speră că la tempulu seu, Austria va avea parte de bogate compensațiuni teritoriale — unde nu mi spune, de bună-semă în orientu! Notă Trad.)

loru și a școliloru noastre, îndemna pre poporu, că în viitoru, cu mai multă îngrijire se purcedă întru reținerea lor, încurajându pre parintii a tramite pruncii la școlă, și i provodă cu cele necesari; asemenea pre Invetiatori îndemnându-i, că cu toată potințosă activitate să se siliască a răspunde chemării lor, și dorințelor comune a statului, a biserice și a omenimei.

Mai departe arătandu prin vie descriere greotătea sarcinii cu care este înțovăratu, într'o diecesă atătu de lăta, abia suportabilă, încă M. S. s'au înduratu ai mai ancesă, și mai 6. protopopiate din diecesă Temisioarei, prin urmărit, îndemna pre totu, și pre fiesce carele deschilinu, spre o nepregetată activitate, și plinirea datorințelor, că prin concurgerea acestă a usurându-i sarcină, cu mangaiore inimă, se potă suportă greotătea dilei și asprimea suferințelor în via Domnului.

Și asiă prin archipastorescă binecuvântare demitându-ne, abia ne poturam departă fermecati de amoră, avendu primă ocaziune în viața noastră, a ne indulci de vocea unui adevăratu Archipastoriu. (Capetulu urmăza.)

Sabiiu 24 Augustu. Eri plecă Preasantiă Sea P. Episcopu alu Caransebesiului Ioann Popasu către Caransebesiu că să ia cărmă Eparchiei incredite Preasantie Sele. Inteligintiă română preotiescă și laică insotit pre P. Episcopu cu mai multe trasuri până la Cristiann. Aci și luă încă odată dinuă bună dela „iubitii sei“ din mijloculu căroră să se despartă trupesce dar nu și sufletesce. Domnedieu să-i fie ajutoriu și taria și să-lu conducă și scutescă în toate întreprinderile sale, că neuitarea și nemorirea ce și o au castigatu în mijloculu celor cu care au petrecutu să strălucască cu atătu mai multu în animele fiiloru celor noi sufletesce, pre cari i-au datu Ddiu spre pastoire!

— Diuarulu oficialu „W. Ztg.“ aduce mereu denumirile și redenumirile comiteloru supremi și a altoru amployati mari în marele principatu Transsilvania. Asiă a

Bar. Ludov. Iosică de comite supremu în comitatulu Clusului, a lui Lupu Vêr de comite supremu în comitatulu Solnocului interioru, a cont. Fr. Beldi de comite supr. în comitatulu Cetăției de Balta, a Cavalerului de Puscariu de Capitanu supr. în districtulu Fagarasiului, a Bar. G. de Kemény de comite supremu în comitatulu Turdej, a Bar. Danielu de Bánffy de comite supr. în comit. Dobăcei, a cont. Dionisiu Kálnoki de jude reg. super. alu Trei-scaunelor, a Bar. Petricheviciu-Horváth de jude reg. super. alu scaun. Mursiului, a contelui Ioann Nemes, Bar. Ioann de Bornemissă, a cont. Gabr. Bethlen și a lui Ladisl. Buteanu de consilieri guberniali.

După alte foi vieneze aru mai fi între cei denumiți de consilieri guberniali: Alexiu Nagy și Eppulu rom. cat. Fogarasy; iara de judi regesci supr. Antoniu Mico.

„Herm. Ztg.“ are unu telegramu după care în 23 Augustu se fia susternutu spre p. n. sancționare rescriptulu de convocarea dietei transsilvane. Convocarea aru fi de a se face pe 15 Septembrie c. n. se întielege că pe basă legiloru din 1848.

Covasna 6 Augustu. Astadi s'ă serbatu și în comună acestă diuă natală a Maiestății Sele Imperatulu Franciscu Iosifu I. la biserică gr. orient. La această serbare a luat parte mai multe celebrități, între care și Escelentiă Sea P. Metropolitu gr. cat. Alessandru Stercă Siolutiu insotitu de Reverendissimulu d. Canonicu Ioann Negrutiu. Parochulu localu Nicolae Comsiă, carele știu a apretiu marimea acestei dile și dadu toată silință că să o facă o adevărată serbatore; deci încă în duminecă precedentă i vorbi poporului despre însemnătatea acestei dile, și potă și pe celebritățile de alte confesiuni a luă parte la ceremoniă, carea aveă a se seversă în biserică de confesiunea D-Sele. Pella 8 ore diminiță, biserică eră indesuită de ascultatori, eara afara de biserică, eră asiediată garnizónă de soldati, carea la începutulu Sântei Liturgii a datu primă salva de puscaturi. Cu finirea Sântei Liturgii Parochulu localu ceti cu genunchi plecati rugaciunea pentru sanetatea și îndelungă viață a Maiestății Sele Prea bunului nostru Monarchu, încheindu ceremoniă cu cantarea Imnului popularu. De aci eră se urmedie ceremoniă la biserică reformată; din ce causă înse nu s'ă făcutu acestă, nu potă știu. În fine a urmatu unu prândiu strălucitu la Escelentiă Sea P. Metropolitu gr. cat., carele a rădicatu unu toastu pentru senatatea Maiestății Sele.

Dacă unu Monarchu și-a mai castigatu simpatia popoareloru sele, apoi atunci Maiestatea Sea Imp. Franciscu Iosifu I. întru adevăru a știutu prin parintescă sea îngrijire a-și castigă această simpatia și alipire a tuturor popoareloru, și acestă se potă cunoșce din numerulu acelu mare a poporului, carele pre lângă toată ocupaciunea totuși s'ă adunatu foarte numerosu la sântă biserică, și îi vedea că pe nisce fii credinciosi înalțându rugaciuni către Ddiu pentru Parintele loru celu bunu. — Ddiu să-lu tina multi ani sanetosu! — Unu ospe.